

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԲՍԱՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 29 ԱՊՐԻԼԻ 1860

ԹԻՒ 622

ԶՄԻՌՆԻԱ, 29 ԱՊՐԻԼԻ
ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Իտալիոյ քաղաքական կացութիւնը մեծ ու կարեւոր փոփոխութիւններ մը ստացաւ միջնորդութեամբ Վաղղիոյ կայսերական կառավարութեան: Հոտ տարիներէ ՚ի վեր իտալացիացի միակ բաղձանքը եղած անկախութիւնը ու միաւորութիւնը արդէն ՚ի գործ դրուեցաւ ըստ մեծի մասին, և տարախոյս չկայ թէ օր ըստ օրէ ևս առաւել այս միաւորութիւնը պիտի ընդարձակուի և պիտի զօրանայ: Իտալիան ազատ ըլլալով օտար տէրութեանց ձեռնմէն, որ մինչև ցայսօր անոր յառաջագիմութիւնը կարգիլէր, արձակ համարձակ պիտի յառաջանայ և պիտի ծաղիկ սահմանադրական հաստատութեանց միջոցաւ: Այլ իբրեւ—միմանուէլ թագաւորը, որուն ազգասիրական ձգուելը և վեհանձնական ջանքը չկրնար ուրացուիլ, անմահացոյց իւր աշուշտ իտալիոյ ազատութիւնը ձեռք բերելով: Ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողաց, Իոսիպ Նոյի մեծ գրքութիւնը, Բարման և Սոտենան Նմանապէս Ռամանիա կոչուած պապական նախնայնքը իրենց ազգային ժողովոյ հաւանութեամբ, միաւորութեան Սարտենիոյ տէրութեանը հետ: Ըստորոյ կառավարութեան ջանքը, յիշեալ գրքութեանց առջև վեհապետաց բողոքագրութիւնները և սրբազան Պապին բանադրանքը, վերջապէս որեւիցէ արգելք և ընդդիմութիւն չկրնայ իտալացիացի ազատ կամքը նստած և ժողովրդեան վեհապետութիւնը ջնջել: Այս գեպքը մանաւոր նշանակութեան արժանի է. ըստորոյ կապալուց սեն թե լարւ պան մեծ յառաջագիմութիւն ըրած է ՚ի մասին սկզբանց սահմանադրական ազատութեան և վեհապետութեան ժողովրդաց:

Ժողովուրդները պէտք է որ այս բանին համար շնորհապարտ ըլլան ինչպէս կառավարութեան կենդանագէտ երեւելի անձանցը. քանզի առանց անոր բարոյական գործակցութեանը և առանց անոր դաշնակցութեանը Վաղղիոյ հետ անհնար էր որ իտալիան կարող ըլլար իւր ան-

կախութիւնը ձեռք բերել: Աւելորդ կը համարուիք յաւելընելու թէ Վաղղիան մեծագոյն իրաւունք ստացած է իտալացիացի երախտագիտութեան վերայ. վասնզի ինչպէս յայտնի է աւելուն, իւր քաջասիրտ ղեկավարաց արեամբ և դրամական մեծամեծ ջոհերով ձեռք բերաւ իտալական անկախութիւնը. որ անգործադրելի և անհնարին կերէէր շատերուն:

Սալոյ է որ տալիսին դժուարութիւնները կատարելապէս վերջացած չեն: Սալոյի և Նիցոյի միաւորութիւնը ընդ Վաղղիոյ դեռ վեհապետութեան ներքեւ կը գտնուի, թէպէտ ընդհանր գործ մըն է: Սալոյ է նաև որ Նիցոյի անդէկ աջօք չնկատէր այս միաւորութիւնը, և այլն, և այլն: Այսու ամենայնիւ, իրաց այս պարագաները երկրորդական բաներ են, և չեն կրնար ծանր տարածայնութիւն պատճառել ՚ի մէջ մեծ տէրութեան: Այլ ընդհանրական յուսամբ թէ կանոնաւոր բանախօսութեանց միջոցաւ շուտ կամ ուշ պիտի վերջանան այս դժուարութիւնները, առանց լարուպոյ խաղաղութիւնը վրդովելու:

Դուրինոյ լրագրութիւնները քանի մը նամակներ կը հրատարակեն որ գրուած են Սարտենիոյ թագաւորէն առ սրբազան պապին և ՚ի Նիցոյի Սրբազնութեանէն առ վեհապետութիւնը: Սարտենիոյ թագաւորը իւր առջև նամակին մէջ որ ՚ի 6 փետրվորի 1860, իրաց վիճակը նկարագրելէ ետեւ, այսպէս կը շարունակէ.

«Օ իտալա և իտալ, բոլոր աշխարհ համագեղէ հաստատուն կերպիւ, թէ ձեր Սրբազնութեան կառավարութիւնը յետ այսորիկ պիտի չկրնայ վերստին ձեռք բերել Ռամանիոյ նահանգները առանց ղեկու գործութեան և մանաւանդ առանց օտարական ղեկուորաց: Ձեր Սրբազնութիւնը անշուշտ հաճութիւն պիտի չտայ այս բանին: Ձեր ողորմած սիրտը և ձեր աւետարանական գիտութիւնը հաւանութիւն պիտի չտան որ քրիստոնէից արիւնը թափի որպէսզի կարող ըլլաք նահանգ մը վերստին ձեռք բերել. որ ղեկարգ և ըլլայ պատերազմին ելքը, բարոյական

կերպիւ կորուսեալէ միշտ լիկեղեցւոյն կառաւ վարութեանը համար: Կրօնին օգուտը անտարապէս գէտ պիտի գնէ այս ընթացքին:

«Եւ ամենակը յաջողակ է ղեկավարներ ընելու: Թէպէտ քնն չվերաբերիր, որ ձեր Սրբազնութեան անձնանուէր որդին եմ, նշանակել ձեզ ամենէն սպառնով կերպը վերադարձընելու զհանգստութիւնը առ հայրենիս մեր և անխախտելի հիմանց վերայ վերահաստատելու իտալիոյ մէջ զյարգութիւնը և ղեկսանութեանը սուրբ Սրբազնութեան, այսու ամենայնիւ պարտք կը համարուիք քնն ձեր Սրբազնութեանը առաջարկել զազաւար մը որուն վրայօք կատարելապէս համադրեալ եմ: Հաւատիկ այս գաղափարը, եթէ ձեր Սրբազնութիւնը ուշադրութիւն մատուցանելով ժամանակին հարկուորութեանցը, ազգայնութեանցը սկզբան աճեցուն գործութեանը և ոչոյց առջև բերելով անհաւառակիւ եւսանդ որ կըմէ լատիւ ժողովուրդները ՚ի միաւորութիւն և ՚ի կարգադրութիւն համեմատ կանոնաց որ ընդունուած են ամեն քաղաքակրթեալ ժողովրդներէ, եթէ կրնա՞մ այս խորհրդածութիւնները ընելով կը հաճեք իմ անկեղծ և հաւատարմ գործակցութիւնս խնդրել, յայնժամ կարելի է վերահաստատել, ոչ միայն Ռամանիոյ մէջ, այլև Սարճ և Սմոյի կոչուած նահանգաց մէջ այնպիսի վիճակ մը իրաց, որ լիկեղեցւոյն գերագոյն իշխանութիւնը անմիապ պահելով և քահանայապետ իշխանին փառաւոր պաշտօն մը պահովընելով իբրեւ գլուխ իտալական ազգին, միանգամայն մանակից պիտի ընէ նոյն նահանգները այն բարեպետ դորս դօրաւոր և ճշմարտիւ ազգային թագաւորութիւն մը կապահովընէ կեդրոնական իտալիոյ մեծագոյն մասին:

Յուսամ թէ ձեր Սրբազնութիւնը պիտի բարեհաճի ուշադրութիւն մատուցանել այս խորհրդածութեանց որ կը ղեկավարէ ձեր անձին նուիրեալ անկեղծ սրտէ մը, և ձեր սովորական բարեպետութեամբ պիտի չզլանաք յինչէն ձեր սուրբ աղօթից շնորհքը»:

Սրբազան Պապը այս նամակին հետեւեալ խիստ պատասխանը գրել է փետրվորի 14 ամսաթուով:

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՄԱՐԶՊՈՐՆԻ ԵՐԱԺԻՇԸ
Գ.

(Հարուստութիւն և վերջնական)

Ինթերիւր, կը ձանձնանայ Հետեւեալերը, իւր սեւ և տեւեալով. իւր ծանրաբարոյ ուսուցիչներովը, իւր ամօլոյն աւերակներովը, որու վերայ մեր շնորհալի բանաստեղծներէն մէկը տաղեր չենեց ու ջատագովութիւններ ըրաւ:

Թէպէտ չեն ձանձնար այս գարոցական հին քաղաքը, գիտութեան միտարարը, ուրտեղ ծնան այնքան առասպելներ. գործնք գերմանացի գրիչ մը սրտմտելով քանի քանի անգամ զուարճացոյցին մեր պարագայ ժամանակները, մեր տղայ ընթերցան ժամերը, մեր վրտալի, ցաւալի ու արագասուելի ժամերը, թէ որ Հետեւեալերը չէք ձանձնար, կը խնդրեմ ետեւէս եկեք. ձեզի այս մութ ճամբաներուն մէջ ժուռ ածեմ, որոնք առջի գարոց մեծարելի փառն կրօնասիրութե մը պահած են:

Ստորոջ թէ երեւակայական ճամբորդի մը առաջնորդ ըլլալէ. չէ թէ միտքս զբաղ եմ որ քաղաքին ամեն մէկ բանը տեղեկեղը թուա-

կանովը մէկտեղ ձեզ ստորագրեմ. այդպիսի գործքի մը համար ես ոչ ժամանակ ունիմ և ոչ պաշտօն. ոչ հմտութիւն և ոչ տաղանդ: Սակայն կ'արտորար իմ գիւղացի ջութակահարս Գըտնեմ որոյ վերայ է խօսքերնիս:

Ինչպիսիք ուրեմն արագ քայլերով Հետեւեալեր կի փողոցները, մանկեք սա կրօնաւորներուն աշակերտը. հրեներ սա գետնէ անշուք տանը գուռը, ու կարեկցելով, զարմանալով ու ցաւելով մը աչք ձգենք գիմայնիս եղած տեսարանին վերայ: Ինքանեկան տեսարան մըն է ապիկա, որ շատ անգամ կը հանգիստ մարդուս կեանքը մէջ. առաւելաւ մը չկրնար ստեղծել զայն, ցոփութեան և անառակութեան երբեմն կըծաղի, խաբեբայ երազներէ ու կրկնուած կամ ջերմեւանգ մարդոյ երեւակայութեան երբեմն կը յառաջանայ:

Գարը Վան Իրէն մարտիկներով այն օտարական մտացն յափշտակութեան և խոստմունքներէն. այն օտարականին զոր վերը կ'աւելանք մէջ մտնել տեսնեք երբ երկրորդ գլխուն վերջաբանութիւնը կրնէիք, և կամ թէ երկար ժամանակ երկրագործական արհեստին շարքաւ թիւնէն ձանձրանալով, ձգեց Հուլի և եկաւ Հետեւեալ բնակիչը:

— Անտառէ, քով եղիւ, ամենուր աչքը բու-

վրագ պիտի ըլլայ, և օր մը մեծամեծներու մէջ մեծ պիտի ըլլաս. . . այսպէս բաժնէ իրեն իւր անձնութեամբ պաշտպանը, որոյ վերայ առանց պատճառը գիտնալու տիրապէս վստահութիւն մը ունեցած էր:

Վստատեցաւ, սրտապնդեցաւ. Գարը, ամեն ինչ մէկիկ թողուց և խեղք իւր ջութակին տուաւ. Հինգ տարի այսպէս գնաց, բայց ամենին զօրաւոր բարեկամ մը չեկաւ իւր դուռը չղարկաւ: Այսպէս հինգ տարուան միջոցին մէջ որքան որ իւր տղաքը կը շատնային, անգործութիւնն ալ տանը մէջ բան մը չէր թողուր: Գարը մեծ տաղանդ ունէր, սակայն սովուն ճաւաղարհը ամեն մարդոյ համար է, երբ որ փականին ջութակովը, Վերջուէլ—Վեհեղոյն տալոցովը, Սափայիլին վրձնութեամբ, Վեհեղոյն երկաթադրելով չկրնար իւր օրական հացը հանել:

Երբ Վան Իրէն երեւակայական երկիրներու մէջ ընկնամք նիւթական գործութիւնը կառավարելու մեծ արհեստը գլխովին մոռցեր էր: Խեղճ Սաղ իւտան, որոյ գեղեցիկութիւնը դեռ կը փայլէր, թէ և մոռնուած մէջ սկսեւ էր ձեւ մակ ինկիլ և ճակատը բարակ խորշոմներ ծնալ իւր, պարտաւոր տեղը կըմէր իրեն որ այն երեւակայութիւնները մէկիկ ձգելով իրականին խեղք

(Այստեղ ըստ քաղաքի նախնայնքի թիւը)

«() Գ ո ս տ ա ժ ա ռ տ է ր :

«Վաղափարը, զոր ձեր Վեհափառութիւնը խորհրդաւ առաջարկելու ինձ, անխնայ քաղաքացի մըն է ու հոռուադատան թագաւորի մը և մանաւանդ Վաղարշի ցեղէ եղած վեհապետի մը բոլորովին անարժան : Իմ պատու խանս տպագրութեամբ հրատարակուելու վրայ է շրջաբերական կոնդակի մը մէջ առ հոռուապետին եպիսկոպոսս : ուր կրնաք կարգաւ դայն :

«Սակայն տրուած եմ յոյժ, ոչ թէ ինձ համար, այլ վասն թշուառ կացութեան ձեր Վեհափառութեան հոգւոյն : որ արդէն բանագրաւ նոց հարուածոյն ներքե կը գտնուի և տակաւին ուրիշ բանագրանքներով ևս պիտի պատժուի, երբոր ի գործ դրուի սրբապիղծ խորհուրդը՝ զոր գուք և ձերայինք կընտրէիք :

«Վաղա՛հմ զՎստուած ի խորոց սրտէ, որպէս զի լուսաւորէ զձեզ իւր շնորհիւր առ ի ճանաչել և ողբալ զգայթաղութիւնները որ տեղի ունեցան և զոսկարի չարիքը որ ձեր գործակցութեամբ պատահեցան զժբաղդ թաւրիային :

ՍԻԿԼԻԱՅԻ ԱՊՍՏԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

Սիկլիայի մէջ, որ Նաբոլիի տէրութեանը կը վերաբերի, խառնութիւնը կը շարունակուի և օրըստօրէ տարածուելու վրայ է : Թեպէտև կառավարութիւնը կաշնատի ծածկելու զճանրութիւնը այժմեան վստահաւոր վիճակին, բայց տարակոյտ չկայ թէ ապստամբութիւնը կը զգրանայ և կը յառաջանայ միշտ :

Սիկլիայի ապստամբութիւնը բնական և հարկաւոր հետեւութիւնն է Վաղարշի քաղաքականութեան գործոցը : որուն օգնական եղաւ Վաղարշի : Վանդի թաւրի պատերազմը ոչ միայն անկախութեան պատերազմ մըն էր, այլ նաեւ ծանրագոյն գոտեմարտութիւն մը, թաւրիոյ համար, ի մէջ սկզբանց թագաւորական պետութեան և ժողովրդական վեհապետութեան : Վստուած յաղթութեամբ թաւրիոյ մէջ, հարկաւոր պիտի յաղթուէր նաեւ սկզբունքը զոր կընեղալ յայնէր Վերոպայի մէջ, և ընդ հակառակմ ժողովրդոց վեհապետութիւնը, այսինքն յիշեալ սկզբունքը ներհակ սկզբունքը յաղթական պիտի հանդիսանար : Ստորի 1859ին պատերազմը կրկին նպատակ ունէր : Վաղարշը՝ օտար տիրապետութեան լուծէն ազատելու մարտունակ էր : երկրորդ նպատակը՝ ընկերական ճշմարիտ յեղափոխութիւն մը : Սիկլիայի հաշտութեանէ ետեւ՝ շատերը քիչ մը ժամանակ կարճեցին թէ պատերազմը այս վերջին նպատակը ձեռք պիտի չհրնայ բերել : Վանդի Սիկլիայի և Չուգիի մէջ թագաւորական պետութեան սկզբունքը նախագահ բազմեցաւ, սակայն անոր յաղթութիւնը առօրեայ բան մըն էր և շատ ժամանակ չտնէր : Վանդի տեսանքը որ խաղաղի ժողովրդայն և իւր պարտաւորութիւնները նայի, անօգնատ : Վարլ միտքը բեր գաւկններդ, կինդ, պառաւ մայրդ և բոլոր այն մարդիկը որոնք իրաւունք ունին քեզմէ աշխատութիւն ու ապրուստ պահանջելու :

—Մէկ օր մ'ալ սպասէ, պատասխան կուտար երաժիշտը, ինչպէս ասեմք Պերնարտ Փելլիսին կ'ընէր : մէկ օր մ'ալ... համբաւը կրնայ յանկարծ գալ ինձի, և համբաւը ըսածս հարստութիւնն է :

Յետոյ ջուրթակը ձեռքը կառնէր, զարմանալի քաղցր եղանակներ կը գործէր որ զինքը գլխովի պէս կը թմբեցնէին, և իւր յետին օգտարհիկ ներքե փառաւորութեանը կրակին մէջ կը ձգէր : Երբ անոնք ամէնքն ալ մէկիկ մէկիկ հատուն սպառեցան, սկսաւ այնուհետեւ փոխ ստակ առնել մէկէն մէկաւ, ծանր պարտամուրհակ ներքե լուր տալ, կրկնելով միշտ այս խօսքս : Պիտի գայ փառքը : Չեկաւ ճեղաւ այն յոյսը՝ ըրած փառքը, և օրին մէկը ամեն օրու ան հայն ալ փառքին նմանեցաւ : Վստուած Վարլին խիղճը խայթեց, ջերմութիւնը մտաւ իւր երակներուն մէջ, յափշտակեց ջուրթակը, խնկի նման առաւ ճամբան քայլեց որ գաւկններուն ձայնը չտնէ, որոնք ամէնքը մէկէն կը պոռային : — Հայր, անօթի եմք :

Վաղարշը յեղափոխական կերպիւ շարունակէր իր գործը զոր Վաղարշի և Վաղարշի յաղթութիւնները սկսած էին : Վեհապետական բոլոր թաւրիոյ միտքովութիւնը ընդ իրենցէն յայտարարեալ օրս լընցած գործ մըն է ազգային վեհապետութեան վճիռներովը : Թագաւորական պետութեան սկզբունքը կատարելագոյն զոհուեցաւ և օրինաւորական (լեւիթիսթ) Վերոպայն՝ առանց ու շաղկապութիւն մատուցանելու բողոքագրութեանցը՝ զորս Վստուած և Վստուած օրինաւորական վեհապետները հրատարակեցին, ամենէն իւր տեղէն չշարժեցաւ : Ժողովրդոց իրաւունքը յաղթական հանդիսացաւ Վեհապետ լեւիթիսթ անդիի կողմը, և թաւրիոյն կընտրուի ամենայն երեւման ամենէն վախ մը չունին ի յարձակմանց, զորս օրինաւորական տէրութիւնները կրնային ընել, գաշնակցութիւն մը հաստատելով մէջերնին :

Վեհապետ լեւիթիսթ Վեհապետ անուն լեւիթիսթը հետեւալ խորհրդածութիւնները կընէ Սիկլիայի բնակչոց շարժմանը վրայ : —

«Նոյնք որ կը կարծեն թէ Սիկլիայի բնակչոց ապստամբական շարժումը և խառնութիւնը Վեհապետ գաղտնի հնարքներէն յառաջ եկած են, մեծապէս կը խախտին և ամենէն հասկըցած չեն Սիկլիայի և Նաբոլիի ժողովրդոց միտքը և փափաքը : Եւ յիշատի ինչ կրնայ ըլլալ անոնց միտքը և անոնց փափաքը ի ներկայութեան անցիցի որ անցին թաւրիոյ կեդրոնին մէջ և անոր հիւսիսային կողմը, Նեթաղրեւով թէ Նաբոլիի ձրանչիսիոս Ներկորդ թագաւորը՝ ամեն թագաւորներէն աղէկն է և ամենէն աղէկ խորհրդականներ ունի իւր չորս կողմը, և նեթաղրեւով նաեւ թէ իւր վիճակաց կառավարութիւնը շատ քաղցր և բարեխնամ է, գարձեալ միտարուած թէ և խաղաղական միտութեան մեծ գաղափարը պիտի շարժէր իւր հպատակաց սիրտը որ փափաքին ձեռք բերել զմիտարութիւնը իրենց երկրին՝ ինքեղակցայն միտարուածութեան հետ : Սակայն ձրանչիսիոս Ներկորդ թագաւորը՝ ամեն թագաւորներէն աղէկն է : իւր պաշտօնեաները խոհեմ և բարի օրինակ ըլլալու անձինք չեն, և կառավարութեան գրութիւնը՝ որ կը կրէր Նաբոլիի մէջ, գարշելի և անպիտան է : Վստուած բաներուն վրայ յաւելցնելու է ազգասիրական գրուածները և յայտարարութիւնները որ թաւրիոյ ամեն կողմերէն անդադար կը յուղարկուին Նաբոլիի տէրութեանը մէջ, յաւելցնելու է նաեւ գործունեայ և հանձարեղ կերպիւ քարոզութիւնները՝ որոց նպատակն է ընդհանուր գոգոհութիւնը բոլորեթէ ընդդէմ կառավարութեան, վերջապէս Վարտնիոյ կէս պաշտօնական քաջալերութիւնները ևս մոռնալու չէ որ առատապէս կը տրուին Նաբոլիի ժողովրդոց, այս պարագաւ :

Մէկ ժամէն ետ գարձաւ : իւր աղիւղը կուրած էր, աչու ընէր գաղտնի նման արիւն լցած, ձայնը գողգողուն, սակայն հաց ու խոշոր ստակներ ունէր հետը բերած : Թագաւորներէ ու մեծամեծ պարսններէ գովեստներ յուսացող, ճամբաւ գլուխները հաւաքուող քանի մը աւաճիկ մարդոց առջև ջուրթակ չալելով, ըրած գաւկնութիւններուն գոհ եղաւ... : Ներկորդ օրը կրկին ուղեց այս վշտալից փորձը նորոգել, բայց կրնէր գէժ կեցաւ : վախցաւ որ իւր անհատատ խելքը չըլլայ որ սաստիկ ամօթոյն կորուցնէ : Ներկորդ օրը վաշխառուն (մամէլիճի) եկաւ ներկայացաւ քանի մը արքունի մարդոց հետ որ իւր պարտաւորութիւնը կահարասիքը յափշտակէ, որու տանը քանդուելուն պատճառ էր եղած : Վատաւորին նուիրակը այս ցուալի գաղտը կը վարէր, երբ մենք կը ծնաւորաց անել փորձը մտանք :

Փոխառուն ժանիքը կախ տուած ամբարտաւան կերպով մը աթոռի վերայ նստելով, թաւրիւն համար եկած տանը չորսոյն պաղարկելով մը աչքէ կ'անցնէր : Նոր ետեւ նստած էր արքունի պաշտօնէին որ Վաղարշի հաւատարմ կեցող աղախնայ մը աղաչանացը դէմ խուլ ըլլալով, երաժշտին ունեցածը չունեցածը ի զիր կարճանացներէ : Վստուած անէկին մէջտեղը

նէրը աչքէ անցնէրէ ետեւ, ով կրնայ հաւալ տալ թէ ազգասիրական ջերմեռանդով լեցուն և գիւրադարձիւ ժողովուրդ մը, որպիսի են Նաբոլիի բնակիչները, կարող պիտի ըլլայ գէժ գնել այս ամեն գրգռութեանց :

«Նախէմ և հեռատես անձինքը, որոնք Նաբոլիի և Հոմիլի արքունեաց աղափարին աղէկութիւնը կուգէն, այս բանը շատ աղէկ գիտեն և յիշեալ երկու տէրութեանց կենցաղագէտ անձանց ու շաղկապութիւնը կը հրաւիրեն այս ծանր գործոյն վրայ : Բայց գոգաղութեամբ յիշեալ հեռատես մարդիկը սակաւթիւ են, և որ ամենէն ցուալին է, անոնց խրատները մըտիկ ընող չկայ» :

Վեհապետ ապրիլի 9-21 ամսաթուով հետեւեալ յօդուածը կը գրեն Վաղարշի և Նաբոլիի միտքին հոռուական եպիսկոպոսի մը գաղափարները ընթացքին : որուն վրայ մեր ընթերցողաց ու շաղկապութիւնը կը հրաւիրէ մը :

«Վաղարշի Վեհապետ քաղաքին եպիսկոպոսը իւր մէկ հոգեւական նամակաւ կը հրաւիրէ իւր թեմին եկեղեցականները որ անիծեն և բանալ գրեն նրեկցէ հոռուական քրիստոնեայ մը, որ խորալեւացի գերդաստանի մը ծառայութեանը կը մտնէ, որ վստահ մէջ գտնուող հրեայի մը օգնութիւն կընէ, որ իւր տունը կամ իւր ուրիշ մէկ անշարժ ստացուածքը կը վաճառէ անոր և այլն : Վստուած խառնութիւնները, որ բայց յայտն կերպիւ հակառակ են վերջին կայսերական հրովարտելին ի նպատակ հրեկց, մեծ գոգոհութեան ընդունուեցան Վեհապետ հասարակութեանը» :

—Վեհապետ կը գրեն գարձեալ, թէ բարձր ապառախ կայսերապետ Վեհապետ արշիւթաւը հրաժարուէր է իւր պաշտօնէն : որ ինչպէս յայտնի է, քաղաքական և զինուորական ընդհանուր կառավարիչ էր Հոռուապետի : Վստուած վեհապետ կայսրը՝ իւր հրամանագրով որ ի 7-19 ապրիլի, այս բարձր պաշտօնը առժամանակեայ կերպիւ յանձնէր Վեհապետ զօրավարին :

Գոգոհութիւնը կը շարունակուի միշտ Հոռուապետի ժողովրդոց մէջ : որոնք հաստատուն կերպիւ կը խնդրեն որ Հոռուապետի վաղեմի գաշնակցութիւնը (չարգ) վերադառնա ի գործ դրուի :

ՆԱԽԱՆԻՈՒ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆԸ

Նոյն ժողովը և Չինաստանի մէջ եղած առևտրական յարաբերութեանց վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը խորհրդաւ պաշտօնական զըռուածոյ մը մէջ, զոր հրատարակեց ընդհանուր տեսչութիւնը մարտատանց Սեմին իրիտանիոյ :

Յիշեալ առևտրական յարաբերութիւնները չորս տեսակ են և կը վերաբերին նախ՝ ուղղակի

(1) ինչ որ Նաբոլիի համար ըսեմք, նոյն բանը հաւատարմութեան կընայ զըռուելու նաեւ Հոմիլի համար :

ոտքի վերայ կայնած, զուգորդուելու մէկը գիրկը առած կը խօսէր արձանի նման առանց զգալու, աչուիքը ցամքած էին, զէմըր զարհուրած : ոչ կնկանը տուած միտքովութիւնները կը լընէր, ոչ զուգորդուելու ողիկ գալը : Վեհապետ մայրն ալ բունը մը քաջաւած կ'ըլլաւ արիւն արտառնէր կը թափէր իւր վերջնական գաւկնին վերայ :

Վստուած ու կոկոխի տեսարանը մարդոյս սիրտը կտոր կտոր կընէր : Վայց փոխառուն իւր գործը ըմբռնելը կընայէր : երբ եղածը չեղածը բոլոր վերուց, և չորս պատէն զատ բան մը չմնաց, հեգնութեամբ մը միտս բարեաւ ըսելով ձգեց գնաց իւր մարդոցը հետ :

Մէկ աթոռ միայն միտքեր էր խորհած ու առանց յենարանի զոր գաղափարի սպասաւորները չէին հաւանած հետեւելին տանելու, ինկուս անոր վերայ Վարլ ու պոռայ մարած ձայնով մը — Օգուկներս, խեղճ գաւկներս :

—Վստուած կը մնա անոնց, և Վստուած քեզի հետ պիտի ըլլայ, ըսող Վաղարշա հրեշտակային վստահութեամբ : մի յուսահատիր Վարլ, այն անցած աղաւոր օրերը կրնան նորէն ետ գաւառալ :

—Մէկ ամենէն ին, ամենէն ին, լքեալ սիրտը ալ չկենդանանար : հինգ տարի անընդհատ կուտէ

վաճառականութեան ի մէջ Ննգղիոյ և Չինաստանի . երկրորդ՝ Ննգղիոստանի և Չինաստանի մէջ եղած վաճառականութեան . երրորդ՝ Չինաստանի և Մալաքայի մէջ եղած վաճառականութեան . չորրորդ՝ Չինաստանի և Միացեալ Նահանգաց մէջ եղած առևտրոյն Մեծին Բրիտանիոյ նաւերով կամ անգղիացի վաճառականն ձեռամբ :

Յամին 1842, Ննգղիայէն ուղարկուող Չինաստան բերում քանակութիւնն ձեռակերտուածոց գումարը՝ 969,381 լիւա սթէրլինի հասաւ . և Չինաստանէն Ննգղիա բերուած բոլոր ապրանքաց դումարը՝ 9,956,200 լիւա սթէրլին էր : Այս թուականէն մինչև ի 1 յուլիսի 1859, այս գումարները կրկնապատկէն աւելի շատացան : Ատանդին 1858 տարւոյն մէջ, Չինաստան բերուած անգղիական ձեռակերտուածոց գումարը՝ 2,876,447 լիւա սթէրլին էր . և Ննգղիա բերուած Չինաստանի ապրանքաց գումարը 7 միլիոն 43 հազար լիւա սթէրլին :

Ննգղիայէն Չինաստան գացած գլխաւոր ապրանքները ասորն են . բամբակեղէն ձեռակերտուածներ, բամբակ մանած, կերպասներ (գուամա), բրդէ գործուածներ, և ուրիշ զանազան բրդեղէններ : Իսկ Չինաստանէն Ննգղիա բերուած գլխաւոր ապրանքներն են . թէյ (չայ, մետաքս, շաքար և խաշնդեղ (քափէնտ) : Յամին 1858 Չինաստանէն Ննգղիա բերուած թէյին գումարը՝ 73,359,000 լիւրա էր . և մետաքսին գումար՝ 2,521,000 լիւրա :

Ննգղիաստանի և Չինաստանի մէջ եղած առևտրոյն գումարը՝ 1842ին 2 միլիոն 883,794 լիւա սթէրլին եղաւ . Ննգղիաստանէն Չինաստան գացած ապրանքաց համար : Յամին 1858, այս առևտուրը՝ 9 միլիոն 866,800 լիւա սթէրլինի հասաւ . Ննգղիաստանէն Չինաստան գացած վաճառաց համար : Այս տարւոյն մէջ 68,004 արկղ աֆիոն յուղարկեցաւ . Ննգղիաստանէն ի Չինաստան, որոց արժէքը՝ 8 միլիոն 241,032 լիւա սթէրլին էին :

Չինաստանը իւր տնտեսէն շատ աւելի կընդունի Ննգղիաստանէն, և թէյին ու մետաքսին մեծագոյն մասը, որ Չինաստանէն Ննգղիա կերթայ, կըլծարուի Չինացւոց . Ննգղիաստանի աֆիոնով և բամբակով :

Արքայական Աստորալիայի հետ (որ Ննգղիացւոց իշխանութեան ներքեւ է) և Բմերիկայի Միացեալ Նահանգաց հետ եղած առևտուրն ալ ի հաշիւ դնելով, այսինքն Չինաստանի առևտուրը Միացեալ Նահանգաց հետ անգղիացի նաւերով կամ անգղիացի վաճառականաց ձեռք, այս ամեն տեսակ առևտուրները, կը սեմը, մէկտեղ հաշուելով, Մեծին Բրիտանիոյ վաճառականութիւնը Չինաստանի հետ իրիտ մեծ գումարի կըհասնի, և այս գումարը՝ առանց սխալելու, կրնայ 2000 միլիոն ֆրանք համարուիլ . Նշանակութեան արժանի է որ այս

ահագին վաճառականութիւնը տարուէ տարի ևս առաւել ընդարձակուելու վրայ է :

Ինտոնէն հետեւեալ յօդուածը յուղարկած են մեզ ի հրատարակութիւն :

Գաղութանայ երկիրներու յառաջադիմութիւնը, որ հին Ննգղիոյ բերանէն կըլծուի :

Արգէն ուրախ սրտիւ յառաջ բերած եմք եղբայրսիրական համակրութեան զգացմունքը որ կրտսնսու ի ի մէջ մայր հայրենեաց և անոր գերգաստանին կրտսեր յեղին : Այս խօսքով կուզեմք նշանակել գաղթականաց երկիրները և մասնաւորապէս արևմտեան գաւառները գաղթականաց : Հաւաստի դէպք մըն է, որ գաւառները իրենց հարց օրինակին կըհետնին անփոփոխ կերպիւ . և այս առաւել շքեղաբար փառաւորեալէ մինչեւ կաթմբ սնեալ յեղբարց մերոց որ հիւսիսային (մերիկայ սահմանադրութիւնները կըբնակին) : Այս տարբերութիւնը միայն կայ, որ կերպի թէ կերպար ժամանակէ ի վեր ոչ միայն իրենց նախահարց շաղկապ կըհետնին, այլև անոնցմէ յառաջ անցան, և ըստ օրինակի թաշուէն մի որ իւր թեւոցը դորով իր կողքայ, իրենց զուարճութիւն համարեցին թուիլ . և ամեն կերպ երկնային թիւնը մէկ կողմ ձգելով սկսան միակ յառաջ երթալու : Այս բանը կապաւորուի մեզ շատ կերպի . օրինակի համար կրտսնները որ ամեն տեսակ գիտութիւնները և արհեստները սքանչելի արագութեամբ յառաջ կըտանին, և իսկ մասնական կընդունին ամեն նոր գիտութիւն որ կրտսն յաջորդ թիւ գործածուիլ իրենց օգտիցը և իրենց կարտուութեանցը համար, մանաւանդ երբ այս գիտը Ննգղիոյ մէջ երևան ելած է : Սակայն այս մեծ ճշմարտութիւնը ևս առաւել հաստատութիւն ապացուցեցաւ ընդհանուր կերպիւ գործածուիլ և ի նմին ժամանակի ընդունելով Հոլլանդի բժիշկին գեղերը, այսինքն անոր գեղահասերը վասն ամեն ներքին հիւանդութեանց, և անոր սպիղանին վասն ամեն հիւանդութեանց, որ մարդոց մորթոյն վրայ կըպոստանին : Հոգիւ թէ այս անդին և պատուական գեղերը գուրս էլնոն իրենց կենդանական պահետի շտեմարտնեն, որ է ի լոտոն Սթրէնտ փողոցը թիւ 244, և յուղարկուեցան աշխարհիս տմեն կողմերը, գրեթէ հրաշալի կերպիւ մը յիշեալ գեղերը բժիշկը եղան Վանատույի ամեն գերգաստանաց, որոնք ընդհանրապէս ծանցան անոնց արժանիքը և իմացան թէ միմիայն օգտակար գեղեր են կոյս անտառաց բնակչոցը համար : Այս երկիրներուն մէջ, ուր բժիշկները և գեղագործները ոտք կոխած չեն, յիշեալ գեղերը բնականապէս բժշկական միակ ջահը և առողջութեան նորոգիչը եղան հիւանդ ժողովրդոց համար, որոնք այս հեռավոր երկիրները կըբնակին և իրենց երկրորդ հայրենիքը ըսած են :

Բուն ցնցումէ կըգողային, մահուան գեղնութիւնը երեսը պատեց, և պատճառը կար, վասնզի նամակին մէջ գրուածն այս էր :

Իտալեամ, «Իրաւը կըլծէ զսկին, նեղութիւնը կըմաքէ զհանձարը . այս է պատճառը որ թողուցի գրեղ նեղութիւն կրես . Նախ ուղեցի որ ապահով ըլլամ մարդուն և յետոյ վարպետին հետ սէր կապեմ :

«Իրկուքն ալ արտասուաց մէջ մեծցած պիտի ըլլան, երկուսին ալ բաց են թեւերս, պահս չպիտի ըլլայ երբեք իմ օգնութիւնս :

«Նա այս օգնութիւնը չհաւնելիք չէ, վասնզի գեղացիի հագուստով քեզ երկցողը, տունիդ տեղիդ խաղաղ ուրախութիւնը թող տուիլ և տնակեր փնձակ մը ընդունել տուողը, քու տաղանքդ յարգող և քաջածնեղ մոռցնել տալու համար քեզ Ս . Ինգլիսիայուրի սպասողը, վերջապէս քեզ մշտնջենաւոր բարեկամ եղողը վրայ զարմացող մարդը Պետրոս Վերքսիլիզ կը կոչուի և կըստորագրէ ԿԱՅՈՐ ԱՄԵՆԱՅՆ ՌՈՒՍԱՅՆ :

S . Հ . Թ . Ս .

Թոմաս Հոլլոուէյին ձեռքը եղած վիճակալ գրական տեղեկութիւններէն հաստատուն կերպիւ կրտսնսու թէ առաջին գաղթականները վասն մեծ գետնի, որոնք 1832ին և 1833ին Նոր Ննգղիոյ ընկերութեան խնամքը մեկնեցան պարտաւորեալէն գիւրատար փոքրիկ տուի մը ունենալ գեղ գնելու համար : Այս տուփը ամենին նեղութիւն մը չէր տար գաղթականաց և Հոլլոուէյ բժիշկին երկու գեղերը, որոնք թէպէտե պարզ բոսիքեան բայց զօրաւոր և մեծ ի մասին ներգործութեան, նոյն տուփին մէջ կըբերուէին, և ասորն էին միմիայն գեղերը բոլոր գաղթականաց և նաւատուեաց : Երբոր հաղորդակցութիւնները աւելի յաճախ եղան ի մէջ երկուց աշխարհաց, ամեն նաւ որ կըմեկնէր Վմերիկա երթալու, Հոլլոուէյի գեղերէն բազմութիւ ստանտուկներ պիտի տաներ, և կապահովեցնէն մեզ թէ Հոլլոուէյ բժիշկը տեսնելով որ անգաղար կերպիւ և մեծ քանակութեւ կընդգրեն միշտ իւր գեղերը, յայնժամ պարտաւորեցաւ պահետի շտեմարտ մը հաստատելու ի Նոր Երբ . որ իւր աշխարհագրական գերբովը ամենէն յարմար երկիրն է վասն յուղարկման իւր գեղերէն ի ներքին կողմանս Վմերիկայ :

Աւստի կըբարեմաղթեմք, որ յաջողութիւնը վարձատրէ այս մարդասիրական աղնիւ գործառնութիւնը որ, թէպէտե նուաստ և պարզ էր իւր օրօրոցին մէջ, բայց շուշաբաւ հոկայական ըլլալու իւր գործողութիւններովը : Թոմաս Հոլլոուէյին անունը պիտի յարգուի յամենեւցոյց իբրեւ նոյնանշան առողջութեան և վերածնութեան, թէեւ երբեք մաւաղութեան մէջ թաղուելու ըլլան Վպերնէթիւնները, Վամերները, Սթէյ Բուբերները, Հարլիսները և այլն :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԿՐԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Կուզեմք, կամ լու ևս է ըսել, կըպարտաւորեմք քանի մը համառօտ և անաչառ տեղեկութիւններ տալ այս ցաւալի կացութեան վրայօք, ոչ ի ծանօթութիւն Կոստանդնուպոլսոյ հայազգի բնակչոց՝ որոց կատարելապէս յայտնի է իրոց եղելութիւնը, այլ իրաւաւ շատ հեռավոր ընթերցողաց համար . որոնք ազգասիրաբար կը փափաքին լիանալ և կարեկից ըլլալ ազգային դժբաղդութեանց :

Կոստանդնուպոլսոյ ազգային երեւելիները առայժմ երկու գլխաւոր կուսակցութեան բաժնուած են : Առաջին կուսակցութիւնը՝ որ զօրաւոր է և բազմութիւ, ամենապատիւ սրբազան Վեօրգ Կատրիարքին հրամարտականը որպէս հանձնէ ի կողմանէ Վզին . թէպէտե այս պահանջման կերպը օրինաւոր չէր, ըստորում ընդհանուր ժողովով որոշուած չէր այս ծանր գործը : Երկրորդ կուսակցութիւնը, որուն մէջ բաց ի զլուաւոր երեւելի անձանց, ուսումնականներ, գիտնական բժիշկներ և շատ բանիբուն անձինք կըգտնուին, այս կերպ պահանջման և Պատրիարքի այս կերպ փոփոխութեանը գէմբարաւ : Այս կուսակցութիւնը կըպնդէր որ ազգային կառավարութեան կանոնադրութիւնները, որոնք արդէն ըմբռնած են, ընդունուին, հաստատուին, և վաւերացուին, և յետ այնորիկ նոյն կանոնաց համաձայն Պատրիարքը փոխուի, թէեւ հարկը կը պահանջէր այս փոփոխութիւնը :

Արեազան Պատրիարքը արժան համարեցաւ ի սկզբան իւր հրամարտականը չտալ և իրոց եղելութիւնը Իարձրագոյն Դրան խնայելու : Այս գէպքերը սուրբ Օտակէն 8-10 օր առաջ պատահեցան և երկպառակութիւնը, գէպաղաւթեամբ, երթալով տարածուեցաւ : Երկրորդ կուսակցութիւնը կըպնդատէր և կըպնդատի միշտ առաջին կուսակցութեան դէմ, թէ իւր նպատակը ոչ միայն ի կրից շարժեալ պատրիարքը փոխելէ, այլև ազգային կանոնադրութեանց հաստատութիւնը ուշադրեմէն անգործ թողուլ, զանազան արգելքներ, դժուարութիւններ և պատժութեաններ յառաջ բերելով :

Արեազան իմացանք թէ ամենապատիւ տէր Վեօրգ սրբազան Պատրիարքը ամայոյ 22ին իւր հրամարտականը տալով Իարձրագոյն Դրան, պատրիարքարանէն մեկնելու Իտաղեղգացերէ : Տակաւին յայտնի չէ թէ որուն պիտի յանձն

նորի պատրիարքական պաշտօնը և ինչ կերպիւ պիտի ընտրուի նոր Պատրիարքը :

Կրթարեմալութեմը ի բոլոր սրտէ՝ որ ազգային կանոնադրութիւնները որոնք ուսումնական և բանիբուն յարգելից աշխատութեամբ լմնն յաճ են, վաւերական կերպիւ ընդունուին և ի գործ դրուին յօգուտ ընդհանուր ազգին և ի բարեկարգ կառավարութիւն ազգային գործաց, Վանդի յայտնի է որ առանց հիմնաւոր կանոնաց անհնար է որ ժողովուրդ մը բարեւոք կառավարուի : այլ ընդհակառակն անկարգութիւններ, գայթակղական գործքեր և ազգակործան երկպառակութիւններ պակաս չեն ըլլար այնպիսի հասարակութեան մը մէջ : Ստոյգ է որ ազգային կանոնադրութիւնը բոլորովին չկրնար անհետ ընել երկպառակութիւնը և գայթակղական գործքերը, բայց տարակոյտ չկայ թէ, որչափ որ կարելի է, կրպակեցնեն զանոնք :

Իւրաքանչիւր ազգասէր և աստուածասէր անձ կրպարտաւորի, իւր կարողութեան չափով, յոր գործել և աղաչել յիշեալ ընդգիմամարտ երկու կուսակցութեանց յարգոյ անդամները, որպէս զի կրբքը և անձնական ատելութիւնը մէկ կողմ ձգելով, բարեմտութիւնը իրենց առաջնորդ ունենան ազգային գործոց մէջ, և միաբան սիրով աշխատին ընդհանուր ազգին օգտիցը համար : որով միայն կրնայ փրկուիլ ազգին մասնաւոր մէկ անհատն ալ : Իսկ ինչ որ ազգային նաւը անդէկ և առանց կանոնաց թողուլու գեմք՝ օրուն մէջ մենք ևս կրգտնուիմք : և անոր կործանմանը վերայ հոգ չտանիմք, յայնժամ յայտնի է որ նաւուն հետ մենք և միայնիք ևս ի խորս անդնդոց պիտի իջնուինք :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Զփուսիս, 29 Ապրիլ :

Արշալուստի խմբագիր-տէրը այս շաբթու փութագրածաւ ի կոստանդնուպոլսոյ և իւր ըստգրոյն խմբագրութիւնը ձեռք առաւ, շնորհակալ ըլլալով մտերմաբար Հալեից ընկեր-իւն ուսումնական յարգոյ անդամցը, որոնք յանձնառու եղած էին լրագրոյն հրատարակութեան պաշտօնին ի բայակայութեան լրագրադետին :

Այս մասին լրագրութեան խմբագրութեան մասնաւոր պաշտօնը մը կոստանդնուպոլսոյ կրգտնուի ի գրեթէ երկուշաբթիէ ի վեր, և կրլնմք թէ մօտ օրերս պիտի վերագաւնայ ի կովկաս :

Արշալուստի խմբագիր-տէրը կոստանդնուպոլսոյ մէն չմկնած, պատիւ ունեցաւ ներկայանալու յիշեալ զորապետին, որուն իւր մասնաւոր յարգանքը խոնարհաբար մատուցանել էտե, իգմիրի հայազգի բնակաց երեսփոխանութեան պաշտօնը վարելով, անոնց ակնածական խորին յարգանքը և նուիրեց : Երբ Վսեմութիւնը մարդասիրութիւն ընդունեցաւ Արշալուստի խմբագրութիւնը և խնդրեց որ իւր սիրոյ ողջնները մատուցանել իւր համագրի ժողովուրդը ի վերին :

Վաղաբիւս ազգային մեծարգոյ հոգաբարձուները երախտագրութեամբ ընկալան վսեմափայլ զորապետին քաղաքավարական յարգանքը և փութով յատուկ նամակաւ մը իրենց շնորհապատգանգները յայտնել, համարձակելով հրաւիրել խոնարհաբար զԵրբ Վսեմութիւնը, որպէսզի եթէ կարելի է, բարեհաճի պատուել իրմիրի հայազգի ժողովուրդը, իւր շնորհաբեր այցելութեամբը քանի մը օրուան համար :

Այս անգամ կառավարութեան հետ անցեալ տարին նոյնմբերի 8ին եղած պայմանագրութեան համեմատ, իսկոն Վիսնաիք անուամբ դրամական ընկերութիւն մը հաստատուեցաւ ի կոստանդնուպոլսոյ, որուն հիմնադիրներն են պարոնայք թուպիկի և Վարբի, իսկ Վամնուս և ընկերք, իմնաւորել Պալմաթի և Ն. Օարիֆի, որոնք 320 հազար լիւա սթէրլին գրամագրուի գրած են :

Այս գրամական հաստատութեան գործը պիտի ըլլայ լոնտոնի վրայ եղած փոխանակութիւնը հաստատուն պահել ի վերայ հիմնեց 110 զիւն լիւա սթէրլինը, մինչև 10 տարի : Այսինքն լիւայի փոխանակութիւն տալ ի վերայ լոնտոնի,

8 տարի պայմանաւորաբար, 110 զիւն լիւա, և անոր փոխարէնը պէշիք, օսմանեան լիւա, և արծաթ յէճիտ առնուել իրենց օրինաւոր գիներով, որ է 5 զուռու չի պէշիք, 100ի օսմանեան լիւան և 20ի արծաթ յէճիտ :

Իարձրագոյն Պուռը հետեւեալ ծանուցումը պաշտօնական կերպիւ հրատարակել տուած է յայտնալ Բանիքի մէջ :

Վանի մը օտարազգի լրագիրներ սխալ տեղեկութիւններ հրատարակած ըլլալով ի մասին ճանապարհորդութեան Պրապանի գրին ի կոստանդնուպոլսոյ, կրպարտաւորիմք պաշտօնական կերպիւ յայտնելու թէ Վ. արքայազուն Իարձրութիւնը կոստանդնուպոլսոյ գալով՝ ուրիշ նպատակ չկար բայց միայն այս կայսերութեանը իւր առջին ըրած այցելութիւնները լրացուցանել, և ուրիշ փափաք չունէր բայց միայն օգուտաւորաւ Սուլթանին հետ անձամբ անանուիլ :

Այստեղեկութիւնը Վաղաբիւսի գեղական մօտիւ տը Սալաթէ մարքէզը գալ շաբթու կրպարտուի ի յիշեալ մայրաքաղաքին : Ահա փառաւ Սուլթանը հրաման տուեր է կայսերական ատենին տաւիթ թարգման վսեմափայլ Սրիֆի Վիլին, որ Վարդանէլ երթայ ընդ առաջ վսեմափայլ երեսփոխանին Վաղաբիւս :

Չորեքշաբթի երեկոյն չորագործ մը գողըցի վաճառատն մը գրագրին վրայ յարձակելով գանակով չարաչար վիրաւորեց ընտել տուելը բերուելով յուսահատ զճակի մը մէջ, այս խեղճ գրագիրը քանի մը ժամէ ետե մեռաւ : Սահապարը գեռ ձեռք չանցաւ :

Անտոնի Սրիֆի Վիլ օրագիրը կրճանուցանէ թէ հաշակաւոր կարիպալտի գորապետը և իւր զինուորական պաշտօնեաները թուրքիոյն մկնէր են Սիկիլիա երթալու յօգնութիւն ապստամբաց նոյն կղզոյն :

Այսանի կառավարութեան և Վարդի տեղութեան մէջ հաշտութեան գաղափարութիւնը ստորագրուել է ի 14-26 ապրիլ Վիւռուան քաղաքին մէջ, ուր Ստոնէլ գորապետը և Սիւլթէյ-Ալ-Ապրաս պաշտօնատարը խորհրդակցութեան մը ունեցին եւ որ վստիճան տուեր է Վիլիին քանի մը գծաւորութեանց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Անցեալ երկուշաբթի գիշեր գողերը Պուռայի Յուսուց եկեղեցին մտեր ու 30 հազար զուռու չի չափ արծաթ լիւն և ուրիշ ծանրագին անօթներ վերցուցին եւ Այս սեղանակապուտը տակաւին չբտնուեցաւ :

Արշալուստի գործակալութեան պաշտօնը ի կառավարչական պոլսոյ, յետ այսարկի յանձնուած է յարգոյ Սարգիս աղայի Վ. Վիլիսիւնէլանց, որ ինքեցարտիւրաց ընկերութեան գանձապետն է և կրգտնուի ի թանգարանի վերձնութեան, որ Վեճ նոր խանին վերի գրան դուրսն է :

Այս անգամ պաշտք կրճամարիմք մեզ մեր մտերիմ շնորհակալութիւնը լրագրոյն միջոցաւ մատուցանել Արշալուստի նախագ գործակալ մեծարգոյ Յարութիւն աղայի Ս. Վուրքճէանի, որ բարեկամաբար յանձնառու եղած էր այս ազգասիրական պաշտօնին յերկուց ամաց հետե :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Զփուսիս, 29 Ապրիլ :

Այս շաբթու 107 հակ հասարակ տորոն վաճառեցաւ 225-235ի կենդինարը, գարձեալ 52 հակ Սալմորի ապրանք ծախուեցաւ 262 զիւն : Անգղիոյ տեսակ փալամուտին գինը 83-86 զիւն է, թրեւտի տեսակէն հասարակ ապրանք վաճառեցաւ 800 կենդինար, 95 զիւն : Վստապայի և Վրքաղաթի բամբակ 200 հակ վաճառեցաւ այս շաբթու 294-297 զիւն կենդինարը, այլ 135 հակ Սալմա ծախուեցաւ 303-305ի կենարիոյ չուսացուած բուրդը 235-240 զիւն կարճէ կենդինարը : Տեղայի ընտիր սեղախութիւն 650-655 զիւն զէն :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԼԱՒ ՈՒ ԱԺԱՆ ԱՊՐԱՆԳՆԵՐ

Վաղաբիւս տեղեկաւ խախտախնդիր ճանձն զանալան մեծ-իւնար հայելներ ու յախտապիւններ (ֆարֆուր-իւն) : Սինաուլ-իւն, իւն- 34 միլիարդ :

ՊԱՇԱՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՂԱՊԱՐԿՈՒԹՅԱՆ

Ինչո՞ւ համար հիւանդութիւնները աղետալի վստիճան կուենան :

Վանդի փոխանակ անոնց պատճառացը ուշադրութիւն մատուցանելու, անոնց արգիւնքը կրգնէնք և փոխանակ ուղղաւոր անոնց արմատը ջնջելու, միայն հետեւութեանցը հոգ կրտանիմք : Հիւանդութիւնները անգործութիւնը կանարեւապէս այս դրութեան հակառակ կերպիւ կազմէ, այսինքն մարմնի գաղտնի գործարաններն և արեան շրջաբերութեան կարտաքս անտաքէր և վստակար ինքեքը, որոնք բոլորեւ մեջաւ, ջերմ, թուրութիւն և ֆիզիկական նուազութիւն կրպարտ, ձառնէ : և այս կերպիւ հիւանդութեանց անգործութիւնը ջնջուելով, անոնց հետեւութիւններն ալ անբերելի կըլան : Սոսկալան դեղերը ժամանակաւոր աղկուելութիւն մը միայն կը պատճառեն հիւանդին, իսկ այս դեղահատերը, ընդհակառակն յարմատոց անտի կըլնեն զհիւանդութեանց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Այստեղ տը Վրիւք սեպուհը, որ Ատուրիոյ տէրութեան եկամտից պաշտօնեայ և կայսեր խորհրդակցանէ էր, ապրիլի 11-23ին յանկարծահաւ կաթուածի հարուածով մը վստիճանէր է Վիւռայի մէջ ի հասակի 62 տարեց :

Իսկապիւր-տէր լրագրոյն :

Վաղաբիւս Վ. Վաղաբիւս :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԱՆԱՐՈՒՄՈՅ ԱՐԱՐԱՆԵԱՆ